

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2025/255

Karar Sayısı : 2025/248

Karar Tarihi : 11/12/2025

R.G. Tarih - Sayı : Tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 392. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...*hükümün kesinleşmesinden*..." ibaresinin Anayasa'nın 36. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Tapu iptali talebiyle açılan ve teminat alınmak suretiyle ihtiyati tedbir kararı verilen davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 392. maddesi şöyledir:

"İhtiyati tedbirde teminat gösterilmesi

MADDE 392- (1) İhtiyati tedbir talep eden, haksız çıktığı takdirde karşı tarafın ve üçüncü kişilerin bu yüzden uğrayacakları muhtemel zararlara karşılık teminat göstermek zorundadır. Talep, resmî belgeye, başkaca kesin bir delile dayanıyor yahut durum ve koşullar gerektiriyorsa, mahkeme gerekçesini açıkça belirtmek şartıyla teminat alınmamasına da karar verebilir. Adli yardımdan yararlanan kimsenin teminat göstermesi gerekmez.

(2) Asıl davaya ilişkin hükümün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren bir ay içinde tazminat davasının açılmaması üzerine teminat iade edilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında başvuru kararı ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükmü okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi*" başlıklı 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu fıkra sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiştir. Anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

3. İtiraz başvurusunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olması, başvurunun gerekçesiyle yakından ilgilidir (AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 4; E.2021/116, K.2021/76, 4/11/2021, § 4).

4. Anılan Kanun'un 40. maddesi uyarınca Anayasa'ya aykırılığın temellendirildiği gerekçeli başvuru kararında Anayasa'ya aykırı olduğu değerlendirilen kuralların Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğu ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmelidir. Bunun yanı sıra gerekçenin hem iptali talep edilen kuralın anlam ve kapsamıyla hem de aykırı olduğu ileri sürülen Anayasa hükümleriyle detaylı bir incelemeye gerek olmaksızın ilk bakışta anlaşılabilen uyumsuzluğunun da bulunmaması gerekir. Bu durum, kuralın Anayasa'ya aykırılığı yönünde oluşan kanaatin ortaya konulmasında ve temellendirilmesinde uyulması gereken bir zorunluluktur (AYM, E.2025/222, K2025/213, 6/11/2025, § 9. Ayrıca bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 5; E.2021/116, K.2021/76, 4/11/2021, § 5).

5. Kanun'un 43. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi; kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. Taleple bağlı kalınmak şartıyla ileri sürülen gerekçelerin dışında bir gerekçeyle de Anayasa'ya aykırılık kararının verilmesi mümkündür (AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 4; E.2021/116, K.2021/76, 4/11/2021, § 4).

6. Anayasa'ya aykırılığın denetiminde gerekçeyle bağlı olunmaması Anayasa'ya aykırılık iddiasına ilişkin olarak ileri sürülen gerekçenin makul bir temele dayanması zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Esas itibarıyla gerekçeyle bağlı olmama durumu ilgililerin dayandığı Anayasa hükümleriyle sınırlı bir denetim yapılmamasını, başka bir deyişle hem soyut hem de somut norm denetiminde kuralın Anayasa'ya aykırılığı incelenirken Anayasa'nın tamamının dikkate alınmasını ifade etmektedir. Bu nedenle gerekçenin iptali talep edilen kuralın anlam ve kapsamıyla ya da aykırı olduğu kanısına varılan Anayasa hükümleriyle açık bir şekilde uyumsuz olması itiraz başvurusunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olması sonucunu ortaya çıkarır. Bu gibi durumlarda başvurunun Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca reddedilmesi gerekir (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2025/222, K2025/213, 6/11/2025, § 10; E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 6).

7. 6100 sayılı Kanun'un 392. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ihtiyati tedbir talep edenin haksız çıktığı takdirde karşı tarafın ve üçüncü kişilerin bu yüzden uğrayacakları muhtemel zararlara karşılık olarak teminat göstermek zorunda olduğu, talebin resmî belgeye veya başkaca kesin bir delile dayanması yahut durum ile şartların gerektirmesi hâlinde mahkemenin gerekçesini açıkça belirtmek suretiyle teminat alınmamasına da karar verebileceği ve adli yardımdan yararlanan kimsenin teminat göstermesinin gerekmeyeceği düzenlenmiştir.

8. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasında ise asıl davaya ilişkin hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren bir ay içinde tazminat davasının açılmaması üzerine teminatın iade edileceği hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra da yer alan "...hükmün kesinleşmesinden..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

9. Başvuru kararında özetle; ihtiyati tedbir talep edenin haksız çıkması durumunda zarar gören kişi tarafından hükmün kesinleşmesinden itibaren bir ay içinde tazminat davasının açılabileceği, teminatın da bu tazminatın tahsil edilmesine yönelik güvence sunduğu, hükmün kesinleşmesinden itibaren bir ay içinde tazminat davası açılmaması durumunda teminatın iade edilmesi gerektiği, tedbir kararından zarar gören kişinin hükmün kesinleştiğinden kendisine yapılan tebligatla haberdar olabildiği, hükmün kesinleştiğini bir aylık süreden sonra öğrenen kişinin tazminat davası açma hakkını yitireceği, bu nedenle bir aylık sürenin hükmün kesinleştiği tarihten itibaren başlayacağını öngören kuralın hak arama özgürlüğüyle bağdaşmadığı ileri sürülmüştür.

10. Söz konusu Kanun'un 399. maddesinin (1) numaralı fıkrasında lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın ihtiyati tedbir talebinde bulunduğu anda haksız olduğunun anlaşılması veya

tedbir kararının kendiliğinden kalkması ya da itiraz üzerine kaldırılması durumunda haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararı tazminle yükümlü olduğu, (2) numaralı fıkrasında ise haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat davasının esas hakkındaki davanın karara bağlandığı mahkemede açılacağı düzenlenmiştir.

11. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında ise tazminat davası açma hakkının hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren bir yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrayacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla haksız tedbir nedeniyle tazminat davası açılmasına ilişkin sürenin söz konusu fıkra düzenlendiği anlaşılmaktadır.

12. Nitekim Kanun'un 392. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (2) numaralı fıkrasının gerekçesinde teminatın ne zaman iade edileceği konusundaki tereddüde son vermek amacıyla düzenleme yapıldığı, teminat alınmasının teminatın muhatabı olan karşı taraf ve ilgili üçüncü kişilerin menfaatini koruduğu ancak haksız çıkması durumunda talepte bulunanın teminatını uzun süre mahkemede tutmanın menfaat dengesini zedeleyeceği, bu sebeple asıl davaya ilişkin hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren bir ay içinde tazminat davasının açılmaması hâlinde teminatın iade edileceğinin öngörüldüğü ve haksız ihtiyati tedbirden dolayı dava açma zamanaşımı daha uzun olsa da teminatın iadesinin daha kısa süreye tâbi kılındığı belirtilmiştir.

13. Buna göre kuralın haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat davalarının açılma süresine yönelik hüküm içermediği açıktır. Başka bir deyişle kuralda tazminat davasının açılabileceği sürenin değil teminatın iadesine ilişkin sürenin başlayacağı tarihin düzenlendiği anlaşılmaktadır.

14. Bu itibarla itiraz başvurusunun gerekçesi ile kuralın anlam ve kapsamı arasında ilk bakışta anlaşılabilen bir uyumsuzluğun bulunduğu ve başvurunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan nedenle açıkça dayanaktan yoksun olan başvurunun reddi gerekir.

III. HÜKÜM

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 392. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...hükmün kesinleşmesinden..." ibaresine yönelik itiraz başvurusunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince açık bir şekilde dayanaktan yoksun olduğundan REDDİNE 11/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Esas Sayısı : 2025/255

Karar Sayısı : 2025/248

Üye

Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye

Selahaddin MENTEŞ

Üye

İrfan FİDAN

Üye

Kenan YAŞAR

Üye

Muhterem İNCE

Üye

Yılmaz AKÇİL

Üye

Ömer ÇINAR

Üye

Metin KIRATLI